

INSTRUCȚIUNE **privind aplicarea acupuncturii pacienților care au suportat** **infecția COVID-19**

Scop: asigurarea calității serviciilor medicale alternative (acupunctura) acordate pacienților care au suportat infecția cu coronavirus de tip nou (COVID-19).

Utilizatori: medici medicina alternativă (acupunctori) cu studii superioare medicale și specializare prin rezidențiat cu durată de 3 ani sau cu specializare pentru competență în medicina alternativă (acupunctura) în cadrul educației medicale continue.

I. Context

Republica Moldova de rând cu alte țări este implicată în pandemia COVID-19. La nivel mondial se depun eforturi sporite în cercetări științifice ale maladiei și intervenții terapeutice la persoanele afectate de virus.

Diferite țări, în special țările din Orient, în tratamentul complex al acestor pacienți aplică metodele medicinei alternative, de bază fiind acupunctura și moxibustia.

Acupunctura are următoarele particularități:

- eficacitate terapeutică înaltă în corecția dereglărilor funcționale ale organismului, sporirea rezistenței la acțiunea factorilor patogeni, diminuarea dereglărilor neurovegetative, psihice, somatoviscerale și a sindroamelor algice;
- lipsa efectelor nocive secundare și a complicațiilor;
- se indică la pacienți cu diferite stări alergice;
- în asociere cu farmacopreparatele amplifică eficiența tratamentului și diminuează efectele adverse;
- poate fi aplicată la pacienți cu diferite maladii și de diferite vârste.

Metodele medicinei alternative dau rezultate înalte în cazul respectării anumitor condiții:

- selectarea pacienților pentru tratament în funcție de indicații și contraindicații;
- aplicarea diferențiată a metodelor acupuncturii și moxibustiei;
- succesiunea tratamentului (în funcție de rezultatele tratamentului anterior, actual sau ulterior).

Oficiul General al Comisiei Naționale de Sănătate și Biroul general al Administrației Naționale de MTC a Republicii Populare China a emis orientări pentru diagnosticul și tratamentul COVID-19 [1, 3].

II. Date generale

Acupunctura este una din ramurile medicinei alternative și complementare care prin stimularea zonelor biologice active la suprafața corpului include diverse mecanisme fiziologice nervoase și umorale ale organismului și este utilizată pentru tratamentul și profilaxia diverselor stări patologice.

Acupunctura exercită influență normalizatoare asupra multor sisteme ale organismului care se realizează la includerea mecanismelor fiziologice de autoreglare. Influențează benefic reactivitatea și rezistența organismului la acțiunea diferitor factori nocivi exogeni și endogeni.

Mecanismele terapeutice ale acupuncturii se bazează pe reacțiile locale, segmentare și generale. În procesul de stimulare a punctelor de acupunctură sunt activate diverse căi (nervoase, umorale, neuroumorale, energoinformaționale) de transmitere a informației. Efectul terapeutic al acupuncturii depinde de acțiunea asupra diverselor structuri ale sistemului nervos cu efect de reglare a funcțiilor somatice, viscerale, vegetative, psihice, metabolice și imunologice.

Acupunctura influențează notabil stresoreactivitatea și stresorezistența, normalizează procesele psihovegetative în cadrul diferitor maladii.

III. Cerințe față de pregătirea profesională a medicului medicina alternativă și complementară

1. Medicul medicina alternativă și complementară este specialist cu studii superioare medicale și specializare prin rezidențiat cu durata de 3 ani sau cu specializare

pentru competență în acupunctură în cadrul educației medicale continue, cu drept de activitate în domeniu, posedă cunoștințe teoretice și deprinderi practice, privind diagnosticul și tratamentul specific medicinei alternative și complementare la maturi și copii, conform cerințelor caracteristicii de calificare.

2. În activitatea sa medicul medicina alternativă și complementară se conduce de legislația, actele normative ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în vigoare.

3. Medicul medicină alternativă și complementară dirijează activitatea personalului medical cu studii superioare de scurtă durată, personalul inferior subordonat.

4. Medicul medicină alternativă și complementară trebuie să urmeze cursuri de perfecționare în modul stabilit de legislația în vigoare.

IV. Cerințe față de cabinetul medicină alternativă și complementară (acupunctură)

1. Cabinetul este organizat în cadrul instituțiilor medico-sanitare publice și/sau private, ce pot activa și după principiul de autogestiune internă, activitatea lui este autorizată în modul stabilit de către serviciul medicină preventivă teritorial.

2. Obiectivele de bază a cabinetului sunt:

- efectuarea diagnosticului și acordarea asistenței curativ-profilactice pacienților prin aplicarea metodelor medicinei alternative și complementare și contemporane de diagnostic și tratament;
- consultarea și selectarea pacienților, trimiși de alți medici-specialiști, în vederea acordării asistenței medicale de profil;
- efectuarea lucrului de educație sanitară a populației.

3. În cabinetele de acupunctură, în care se practică metodele de tratament cu penetrarea țesutului cutanat, vor fi folosite în exclusivitate ace getabile.

4. Cabinetul de acupunctură va fi dotat cu echipamente anti HIV și anti SIDA, pentru acordarea asistenței medicale de urgență. Echiparea personalului cu echipament de protecție personală (EPP).

V. Metodologia aplicării metodelor medicinei alternative (acupunctura)

Actualmente acupunctura este aplicată la etapa de convalescență persoanelor care au suportat infecția COVID-19, după expirarea perioadei de contagiozitate conform prevederilor Protocolului clinic național provizoriu - 371 „Infecția cu coronavirus de tip nou (COVID-19)”. Acupunctura se efectuează cu scop de sporire a vitalității, restabilire a funcției organelor și sistemelor afectate (respirator, cardiovascular, digestiv, uroexcretor, sistem nervos central și periferic), reechilibrare a statutului psiho-emoțional, imun și cu scop de prevenire a cronicizării proceselor patologice.

Metodele medicinei alternative se aplică individualizat în funcție de starea pacientului și sistemele afectate (tab. 1).

Tabelul 1.

Acupunctura corporală în perioada de convalescență la pacienții care au suportat infecția COVID-19

Sisteme afectate	Sindrom tradițional	Manifestări clinice de bază	Puncte de acupunctură
1. Respirator	<i>Insuficiența Qi a Plămânilor</i>	Slăbiciune generală, transpirație spontană în timpul zilei, voce slabă, tuse atenuată (de intensitate mică), spută limpede, anosmie. <i>Limba</i> – palidă, tumefiată în zona anterioară (între vârf și centrul limbii). <i>Pulsul</i> – slab și gol.	P7 Lieque, P9 Taiyuan, V11 Dazhu, V13 Feishu, V43 Gaohuangshu, VG12 Shenzhu, VC6 Qihai, VC17 Shanzhong. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.
	<i>Flegmă-Căldură în Plămâni</i>	Tuse paroxistică sonoră, spută galbenă, dispnee, sufocare, senzație de opresiune în piept, respirație fetidă, saliva lipicioasă. <i>Limba</i> – roșie, cu depozit gros, galben, lipicios. <i>Pulsul</i> – neted, rapid.	P5 Chize, P7 Lieque, P10 Yuji, E40 Fenglong, C5 Tongli, V13 Feishu, V20 Pishu, TR6 Zhigou. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.
	<i>Insuficiența Yin-Qi a Plămânilor / Căldură-Insuficiență</i>	Neliniște, senzație de căldură în palme, tălpi și regiunea sternală, transpirații nocturne, gât și gură uscate, sete, tuse seacă, spută lipicioasă sau sangvinolentă. <i>Limba</i> – roșie, fără depozit cu microfisuri între centru și vârfu limbii. <i>Pulsul</i> – frecvent, filiform.	P5 Chize, P9 Taiyuan, P10 Yuji, RP6 Sanyinjiao, R2 Rangu, R6 Zhaohai, VG12 Shenzhu. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.
	<i>Uscăciune în Plămâni</i>	Tuse seacă, expectorări dificile a sputei, uscăciunea nasului, gurii și a gâtului, voce răgușită sau afonie, senzații de căldură în corp, sete pronunțată. <i>Limba</i> – uscată cu depozit alb sau galben, hiperemia limbii în zona dintre vârf și centru. <i>Pulsul</i> – frecvent, filiform.	P7 Lieque, RP6 Sanyinjiao, IG3 Houxi, V12 Fengmen, V13 Feishu, R6 Zhaohai. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.
2. Respirator-cardiovascular	<i>Insuficiența Qi și Xue a</i>	Voce slabă, anosmie, față și buze palide, mâine reci, uscăciune a pielii și a	P9 Taiyuan, C7 Shenmen, V13 Feishu, V15 Xinshu,

Sisteme afectate	Sindrom tradițional	Manifestări clinice de bază	Puncte de acupunctură
	<i>Plămânilor și a Cordului</i>	părului, respirație scurtă, dispnee, astenie pronunțată, palpitații, vertij, tinitus, diminuarea memoriei, insomnie. <i>Limba</i> – palidă, subțire. <i>Pulsul</i> – gol, slab, filiform.	V17 Geshu, V20 Pishu, MC6 Neiguan, VC4 Guanyuan, VC6 Qihai, VC14 Juque, VC17 Shanzhong. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.
3. Respirator-gastropancreatic	<i>Insuficiența Qi a Splinei și a Plămânilor</i>	Astenie pronunțată, voce slabă, anosmie, modificarea gustului, inapetență, balonări abdominale postprandiale, scaune moi, diaree, dispnee, tuse, spută limpede, față și buze palide, afte bucale palide cu margini palide, care se acutizează la oboseală. <i>Limba</i> – palidă, cu depozit gras sau lipicios. <i>Pulsul</i> – neted, slab.	P7 Lieque, P9 Taiyuan, RP3 Taibai, RP6 Sanyinjiao, V12 Fengmen, V13 Feishu, V20 Pishu, V43 Gaohuangshu, VC4 Guanyuan, VC6 Qihai, VC12 Zhongwan, VC17 Shanzhong. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.
4. Respirator-hepatobiliar	<i>Dezarmonia Ficat-Plămâni</i>	Gust amar, gură uscată, afte bucale dureroase, limba dureroasă, dureri în hipocondru, hemoragii nazale periodice, tuse cronică, dispnee, dureri în cutia toracică, nervozitate, iritabilitate crescută, agresivitate. <i>Limba</i> – roșie (în special la margini), uscată, cu depozit galben sau fără depozit. <i>Pulsul</i> – încordat, frecvent.	P5 Chize, P10 Yuji, GI4 Hegu, MC8 Laogong, F2 Xingjian, F3 Taichong, F14 Qimen. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.
5. Respirator-renourinar	<i>Insuficiența Yin-Qi a Rinichilor și a Plămânilor / Căldură-Insuficiență</i>	Tuse seacă, spută lipicioasă sangvinolentă, gură și gât uscat, voce răgușită, senzație de căldură în palme, tălpi și regiunea sternală, transpirații nocturne, neliniște, disconfort și dureri în regiune lombară și la nivelul genunchilor, tinitus, oligurie, buze roșii și uscate, cu fisuri, afte bucale cu acutizare la oboseală și în orele de seară. <i>Limba</i> – roșie, fără depozit, posibil cu fisuri între vârf și centru limbii. <i>Pulsul</i> – filiform și frecvent.	P5 Chize, P9 Taiyuan, RP6 Sanyinjiao, V11 Dazhu, V13 Feishu, V43 Gaohuangshu, R3 Taixi, R6 Zhaohai, R10 Yingu, VC4 Guanyuan. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.
6. Respirator-neurovegetativ	<i>Insuficiența Qi a Plămânilor / Insuficiența Xue / Insuficiența Yin-Qi a Ficatului și a Rinichilor</i>	Epuizare, slăbiciune accentuată, oboseală rapidă, neliniște, hiperhidroză spontană în timpul zilei și hiperhidroză nocturnă, gură și gât uscat, gust amar în gură, vertij, iritabilitate, diminuare memoriei, dispnee la efort mic, anosmie, paliditate pronunțată a feței și a buzelor. <i>Limba</i> – palidă și subțire sau roșie (în special la margini și rădăcină), fără depozit. <i>Pulsul</i> – slab, subțire sau încordat și frecvent.	P1 Zhongfu, P9 Taiyuan, GI4 Hegu, RP6 Sanyinjiao, V12 Fengmen, V14 Jueyinshu, V15 Xinshu, V43 Gaohuangshu, R3 Taixi, R7 Fuli, R10 Yingu, MC6 Neiguan, F2 Xingjian, F3 Taichong, F8 Ququan, VC4 Guanyuan, VC6 Qihai, Yin-Tang. Program imunomodulator: E36 + VG13 + VG14 + GI11 + V33 + VC7.

* La aplicarea moxibustiei se respectă indicațiile și contraindicațiile.

Indicații: sindroame astenice, somnolență, sindroame algice (cu componente vegetative parasimpatice), ptoza organelor (gastroptoză, hemoroizi, nefroptoză, etc.), edeme, limfadenite.

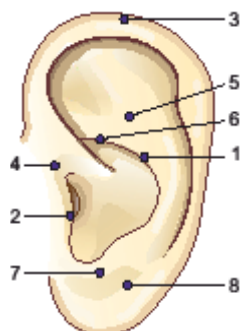
Contraindicații: senzații subiective de căldură (puls frecvent, limba roșie), febră,

hemoragii periodice (nazale, hematurie, etc.), insomnii, stări maniacale, hipertensiune arterială, sindrom convulsiv.

Acupunctura și presopunctura auriculară

Program antiinflamator (acupunctura auriculară)

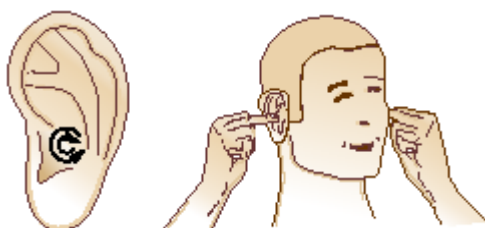
Indicațiile punctelor pavilionului auricular cu efect antiinflamator

- 1) *Punctul Timus*: stări imunodeficitare, boli autoimune, procese alergice, inflamatorii și infecțioase.
- 2) *Punctul Apex tragus*: sindroame algice, odontalgie, procese inflamatorii cu hipertermie (tehnica sângerării), hipertensiune arterială, anxietate.
- 3) *Punctul Alergie (antihistaminic)*: afecțiuni alergice, astm bronșic, stări imunodeficitare, procese inflamatorii cronice, stări subfebrile de durată, sindroame algice, prurit.
- 4) *Punctul Interferonului*: procese infecțioase persistente, boli cronice, stări imunodeficitare, extenuare.
- 5) *Punctul Febril*: stări febrile, inclusiv de etiologie nedepistată.
- 6) *Punctul Suprarenală*: stres acut și cronic, anxietate, fobii, sindroame algice, procese inflamatorii și alergice, prurit cutanat, sindroame astenice.
- 7) *Punctul Partea inferioară a cavității bucale*: procese inflamatorii ale cavității bucale, ulcere ale mucoasei bucale, inflamații gingivale, inflamația mandibulei.
- 8) *Punctul Partea superioară a cavității bucale*: procese inflamatorii ale cavității bucale, ulcere ale mucoasei bucale, inflamații gingivale, inflamația maxilarului.
- 9) *Punctul Prostaglandină*: procese inflamatorii de diversă etiologie, inflamația articulației temporo-mandibulare, dureri în cadrul proceselor inflamatorii.
- 10) *Punctul Antipiretic*: procese inflamatorii cu hipertermie.

Program antiinflamator (presopunctura auriculară)

Presopunctura concăi inferioare (tehnica tradițională chineză *Balaurul scufundându-se în mare*).

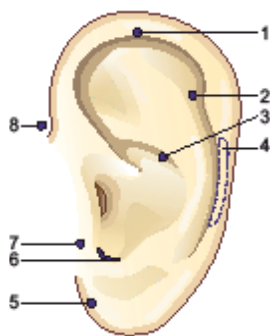

Tehnica. Mâna fiind strânsă în pumn, degetele mijlocii sunt introduse în conca inferioară, apăsând pe marginea posterioară a concăi. În inspir degetele se rotesc orar în concă, iar în expir – antiorar.

Indicații. Boli cronice inflamatoare ale organelor interne, dereglarea homeostaziei termice.

Program imunomodulator (acupunctura auriculară)

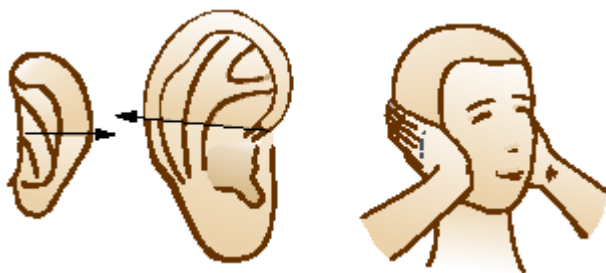
Indicațiile punctelor pavilionului auricular cu efect antialergic

- 1) *Punctul Alergie (antihistaminic)*: afecțiuni și stări alergice, stări imunodeficitare, procese inflamatorii, prurit cutanat.
- 2) *Punctul Urticaria*: afecțiuni și stări alergice, urticarie, prurit cutanat.
- 3) *Punctul Timus*: boli autoimune, diverse procese inflamatorii, alergii.
- 4) *Zona afecțiunilor cutanate*: afectarea pielii, eczeme, prurit.
- 5) *Punctul II Psihosomatic*: diverse tulburări psihosomatice, stres, anxietate, fobii, depresie, dureri psihogene.
- 6) *Zona Endocrină*: diverse procese alergice și inflamatorii, stres acut și cronic, boli autoimune.
- 7) *Punctul Valium (V-point)*: stres acut și cronic, anxietate, insomnie, neliniște.
- 8) *Punctul I Psihosomatic*: diverse tulburări psihosomatice, stres, anxietate, fobii, depresie, dureri psihogene.

Program imunomodulator (presopunctura auriculară)

Presopunctura concomitentă a suprafeței anterioare și posterioare a urechii (tehnica tradițională chineză *Ascultând glasul pinului în încăpere*).

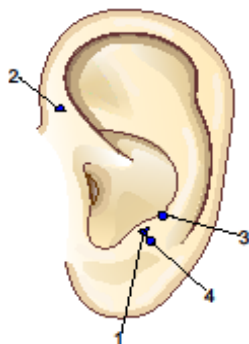

Tehnica. Măinile sunt fixate cu palmele pe față, iar vârfurile degetelor se află posterior de helix. În timpul inspirului mâinile se deplasează posterior, în așa fel, încât palma să ajungă la helix, iar vârfurile degetelor mijlocii să se atingă. Apoi, în expir, se îndoaie pavilionul urechii, mișcând mâinile spre poziția inițială.

Indicații. Stări imunodeficitare, astenie.

Program vegetativ-visceral (acupunctura auriculară)

Indicațiile punctelor vegetotrope ale pavilionului auricular

- 1) *Punctul Hipotalamus*: sindrom algic acut și cronic, stres acut și cronic, dereglarea ciclului somn-veghe, dereglări vegetative, afecțiuni ale organelor interne, boli endocrine, dereglarea metabolismului hidrosalin.
- 2) *Punctul Sistem nervos simpatic*: sindroame algice în cadrul tulburărilor vegetative, spasme, stres acut și cronic, anxietate, fobii, tulburări psihosomatice, afecțiuni ale organelor interne.
- 3) *Punctul Trunchi cerebral*: tulburarea homeostaziei termice, tulburări respiratorii, grețuri, vome, rău de mare, cefalee, dereglarea ritmului cardiac.
- 4) *Punctul Encefal*: sindroame algice acute și cronice, cefalee, migrena, tinitus, vertij, instabilitate emoțională, depresie, diminuarea memoriei, tulburări de somn.

Program vegetativ-visceral (presopunctura auriculară)

Presopunctura vârfului pavilionului urechii, lobului și a antitragusului (tehnica tradițională chineză *Maimuța ciupind fructe*).

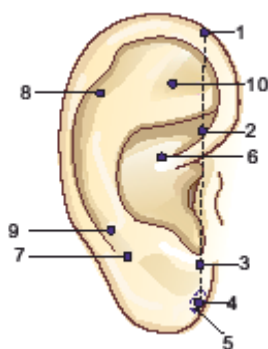

Tehnica. Se efectuează mișcări de “ciupre” și “frământare” a rădăcinii superioare a antihelixului cu tragerea în sus a vârfului pavilionului urechii cu degetele 1 și 2 ale mâinii, în ritmul respirației. Apoi aceleași mișcări de “ciupire” și “frământare” se aplică pe antitragus și concomitent se trage în jos și lateral lobulul urechii în ritmul respirației.

Indicații. Anxietate, frică, neliniște, tulburări vegetoviscerale, durerea cronică viscerală, astenie generală, stări febrile.

Program psihosomatic (acupunctura auriculară)

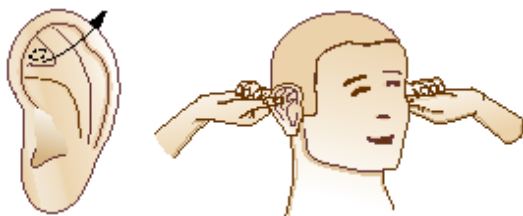
Indicațiile punctelor psihotrope ale pavilionului auricular

- 1) *Punctul Omega-2*: stres emoțional, agresivitate, anxietate.
- 2) *Punctul Omega-1*: tulburări psihovegetative, stres emoțional, grețuri, vome.
- 3) *Punctul Antiagresie*: agresivitate exprimată, furie, irascibilitate, frustrare.
- 4) *Punctul Omega (punctul stresului psihoemoțional)*: tulburări psihovegetative și psihosomatice, stres emoțional, sindrom algic psihogen, anxietate, neliniște, diminuarea atenției și a memoriei, depresie în cadrul sindroamelor algice cronice.
- 5) *Punctul (zona) Fobiei*: stare de stres și tensiune emoțională cu fobii.
- 6) *Punctul Anxietate*: stare de stres și tensiune emoțională cu anxietate exprimată.
- 7) *Punctul Depresie*: stări depresive, astenie, tulburarea ciclului somn-veghe.
- 8) *Punctul Insomniei-1*: tulburarea ciclului somn-veghe, îngrijorare, stare depresivă.
- 9) *Punctul Insomniei-2*: tulburarea ciclului somn-veghe.
- 10) *Shen Men*: anxietate, stres emoțional, hipersensibilitate emoțională, depresie, dereglări de somn, stări alergice, procese inflamatorii, sindroame algice, grețuri, vome.
- 11) *Puncte Ashi* (puncte și zone auriculare spontan dureroase sau dureroase la palpație, care apar în situații de stres): stres emoțional.

Program psihosomatic (presopunctura auriculară)

Presopunctura fosei triunghiulare și a rădăcinii superioare a antihelixului (tehnica tradițională chineză *Pasărea Fenix îndreptându-și aripile*).

Tehnica. Cu mișcări de “frământare” în cerc se masează fosa triunghiulară cu policele și indexul din ambele părți ale urechii, și apoi în inspir se trage de rădăcina superioară a antihelixului urechea în sus și lateral, imitând îndreptarea aripilor unei păsări, în expir mâinile sunt lăsate în jos.

Indicații. Dereglări psihoemoționale și psihosomatice, prurit cutanat, distonia vasculară.

VI. Criterii pentru administrare

Acupunctura se efectuează la pacienți COVID la etapa de convalescență. Pacienții vor fi selectați conform indicațiilor și contraindicațiilor stabilite [2, 4].

VII. Echipamentul de protecție personală

Personalul implicat în efectuarea acupuncturii și moxibustiei trebuie să fie echipat cu echipament de protecție personală (EPP).

VIII. Măsurile pentru decontaminare a cabinetului de medicină alternativă și complementară (acupunctură)

1. Prelucrarea cabinetului include curățarea tuturor suprafețelor de contaminări tehnice și biologice cu dezinfectarea ulterioară în conformitate cu standardele aprobate.
2. Regimul de dezinfecție certificat în instituțiile medicale.
3. Gestionarea deșeurilor în cabinetul de acupunctură se realizează în concordanță cu Regulamentul sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală.

BIBLIOGRAFIE

1. Guidelines on Acupuncture and Moxibustion Intervention for COVID-19 (second edition). World Federation of Acupuncture and Moxibustion Societies (WFAS) NGO in Official Relations with WHO A-Liason Organization of ISO/Tc249. Beijing, China, 2020.
2. Lacusta V., Cereș V., Gîlea A., Șincarenco I. Indicațiile și contraindicațiile clinice ale acupuncturii adaptate la clasificarea internațională a maladiilor (CIM-10). Elaborare metodică. In: Medicina alternativă: fiziologie clinică și metode de tratament, 2013, vol. 18, p. 56-72.
3. Peilin Sun, Wen Sheng Zhou. Acupuncture in the Treatment of COVID-19: An Exploratory Study. In: Journal of Chinese Medicine, Issue123, June 2020.
4. Лакуста В.Н., Фала В.Д. Противопоказания и осложнения чжень-цзютерапии в руководстве для врачей Акупунктура в стоматологии. Кишинев, 2020, с. 527-546.